

Ο Προμηθέας αναδειχτηκε προστάτης των ανθρώπων. Κατά κάποιες μαρτυρίες, και δημιουργός τους: Με χώμα και με τα δάκρυά του, , έπλασε το ανθρώπινο σώμα να μοιάζει με τους θεούς και με την βοήθεια της Αθηνάς και της φωτιάς του έδωσε πνοή. Πρέπει να έγινε στα μέρη της Φωκίδας, καθώς εκεί, στα ιστορικά χρόνια, υπήρχαν υπολείμματα πετρωμένου πηλού σε μια χαράδρα, που ανέδιδαν ανθρώπινη μυρουδιά. Οι εκεί κάτοικοι εξηγούσαν πως επρόκειτο για ό,τι απέμεινε από την όλη διαδικασία δημιουργίας του ανθρώπου.

Για το χατίρι των ανθρώπων, ο Προμηθέας δεν δίστασε να ξεγελάσει τον ίδιο τον Δία. Ήταν τότε που θεοί και άνθρωποι μαζεύτηκαν στην Μυκώνη (κατά τον Στέφανο Βυζάντιο, παλιό όνομα της Σικυώνας από το ότι εκεί βρήκε πρώτη φορά η θεά Δήμητρα τον καρπό της «μήκωνος», της παπαρούνας) για να αποφασίσουν σχετικά με τα προνόμια στις μεταξύ τους σχέσεις. Ένα καιρίο ζήτημα που προέκυψε, ήταν ποιο μέρος από τα σφάγια των θυσιών πάει στους θεούς και ποιο στους ανθρώπους. Συμφώνησαν να αφήσουν στον Προμηθέα να κάνει τις σχετικές προτάσεις.

Ο γιος του Ιαπετού θεώρησε πως ήταν άδικο να ανήκει και το κρέας στους θεούς, αφού ήδη η αμβροσία και το νέκταρ ήταν αποκλειστικό τους προνόμιο. Έσφαξε ένα βόδι και το χώρισε στα δύο: Στο ένα μέρος συγκέντρωσε τα κέρατα, τα εντόσθια και το κρέας του ζώου κι όλα αυτά τα τύλιξε με την κοιλιά του. Στο άλλο μέρος, έβαλε τα άσπρα κόκαλα και τα σκέπασε με γυαλιστερό λίπος που άστραφτε στο φως. Πήρε τα δυο δέματα και τα παρουσίασε στην ομήγυρη. Τα είδε ο Δίας, το ένα να αστράφτει και το άλλο να είναι τυλιγμένο μέσα στην βρομερή κοιλιά, και παρατήρησε:

«Γιε του Ιαπετού, φίλε μου, στάθηκες μεροληπτικός στη μοιρασιά».

Ο Προμηθέας απάντησε:

«Δία δοξασμένε κι απ' όλους τους θάνατους θεούς πιο μεγάλη, διάλεξε από τα δυο αυτό που αγαπά η ψυχή σου».

Χωρίς να το πολυσκεφτεί, ο Δίας πήρε στα χέρια του το αστραφτερό δέμα που όμως περιείχε μόνο κόκαλα. Από «τότε», οι άνθρωποι, στις θυσίες, καίνε τα κόκαλα και κρατούν για τους εαυτούς τους τα φαγώσιμα μέρη των σφαγίων. Επρόκειτο για αληθινή επανάσταση εναντίον των θεών του Ολύμπου. Ο Δίας έγινε πυρ και μανία από την εξαπάτηση και είπε στον Προμηθέα:

«Α, γιε του Ιαπετού που είσαι σοφός όσο κανένας άλλος, βλέπω, καλέ μου φίλε, ότι δεν έχεις ξεχάσει την τέχνη της απάτης».

Και, για να εκδικηθεί τους ανθρώπους, έπαψε να τους στέλνει την φωτιά με τον κεραυνό του. Ως τότε, οι άνθρωποι γνώριζαν την φωτιά μόνο από τα δέντρα που καίγονταν όταν έπεφταν κεραυνοί. Την χρησιμοποιούσαν αλλά αδυνατούσαν να την διατηρήσουν ή να την παράγουν. Με το που έπαψαν να πέφτουν κεραυνοί, την έχασαν.

Κατά μια εκδοχή που αναφέρει ο Ησίοδος στο «Έργα και Ημέραι», μαζί με την φωτιά, ο Δίας αφαίρεσε από τους ανθρώπους και τα μέσα για να ζήσουν. Αλλιώς, λέει, δεν χρειαζόταν παρά μιας μέρας δουλειά για να εξασφαλιστούν τα απαιτούμενα για ένα χρόνο.

Ο Προμηθέας έκλεψε την φωτιά από εκεί που την φύλαγε ο Δίας, ή, κατά μία ισχυρή εκδοχή, από το εργαστήρι του θεού Ήφαιστου, την έβαλε μέσα στο κούφωμα ενός καλαμιού και την πήγε στους ανθρώπους. Μετά, τους έμαθε πώς να την δημιουργούν τρίβοντας δυο ξύλα μεταξύ τους. Φυσικά, ο Δίας το πληροφορήθηκε και κατάλαβε ότι ο Προμηθέας ήταν οριστικά αντίπαλός του. Κατά μία εκδοχή που αναφέρει ο Κλαύδιος Αιλιανός (τον 7^ο π.Χ. αιώνα), οι ίδιοι οι άνθρωποι μαρτύρησαν στον Δία την κλοπή της φωτιάς από τον Προμηθέα. Για να τους ανταμείψει, ο αρχηγός των θεών τους έστειλε ένα φάρμακο με το οποίο θα μπορούσαν να αποφύγουν τα γηρατειά. Μόνο που το φάρμακο φορτώθηκε σ' ένα γάιδαρο, ο οποίος έφτασε ξεθεωμένος και διψασμένος σε μια πηγή. Θέλησε να πιει νερό αλλά διαπίστωσε ότι την πηγή εξουσίαζε ένα φίδι. Ο γάιδαρος αναγκάστηκε να ανταλλάξει το φορτίο του με το δικαίωμα να πιει νερό. Έτσι, οι άνθρωποι έχασαν το φάρμακο της νιότης και το απέκτησαν τα φίδια: Ξανανιώνουν, απλά αλλάζοντας δέρμα.

Ο Δίας, πριν να καταδικάσει τον γιο του Ιαπετού για την κλοπή, προανάγγειλε κι ετοίμασε την εκδίκησή του εναντίον της ανθρωπότητας. Είπε στον Προμηθέα:

«Ε, γιε του Ιαπετού που ξέρεις πονηριές καλύτερες από όλους, χαίρεσαι που έκλεψες την φωτιά και με ξεγέλασες αλλά αυτό θα αποτελέσει μεγάλη συμφορά και για σένα και για τους ανθρώπους που θα γεννηθούν».

(τελευταία επεξεργασία, 16 Σεπτεμβρίου 2020)